

Early Journal Content on JSTOR, Free to Anyone in the World

This article is one of nearly 500,000 scholarly works digitized and made freely available to everyone in the world by JSTOR.

Known as the Early Journal Content, this set of works include research articles, news, letters, and other writings published in more than 200 of the oldest leading academic journals. The works date from the mid-seventeenth to the early twentieth centuries.

We encourage people to read and share the Early Journal Content openly and to tell others that this resource exists. People may post this content online or redistribute in any way for non-commercial purposes.

Read more about Early Journal Content at <http://about.jstor.org/participate-jstor/individuals/early-journal-content>.

JSTOR is a digital library of academic journals, books, and primary source objects. JSTOR helps people discover, use, and build upon a wide range of content through a powerful research and teaching platform, and preserves this content for future generations. JSTOR is part of ITHAKA, a not-for-profit organization that also includes Ithaka S+R and Portico. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

II.—NONIUS MARCELLUS.

II.

Book I.

[All notes with the initials J. H. O., as well as all notes of readings from the Harleian manuscript, I owe to my friend Mr. J. H. Onions, of Christ Church.—H. N.]

P. 1. With this note on *senium*, the illustrations of which commence with a quotation from Caecilius, comp. Festus 339, *senium* a senili acerbitate ac vitiis dictum posuit Caecilius in Hymnide, 'sine suam senectutem ducat usque ad senium Sorbilo.'

P. 3. *Velitatio* stands at the head of a series of words illustrated from Plautus. *Advelitatio* in Paulus 28 occurs also in a Plautine series, and *velitatio* is illustrated by Paulus 369 by the same passage from the *Menaechmi* as that cited by Nonius.

Phrygionis. With the note of Nonius compare Isidore 19 22 *acupicta* vestis . . . eadem et Phrygia: huius enim artis periti Phrygii omnes dicuntur, sive quia inventa est in Phrygia. Unde et artifices qui id faciunt Phrygiones dicuntur. Vergilius, 'Phrygiam chlamydem.' Serv. A. 3 484 *Phrygiam chlamydem* aut acu pictam, huius enim artis peritos Phrygiones dicimus *secundum Plautum*, in Phrygia enim inventa est haec ars, aut, etc. So Servius A. 9 614. I have italicized the words *secundum Plautum*, as the note of Nonius is illustrated by a quotation from Plautus among others, a fact which may point to a community of sources for the notes of Nonius, Servius, and Isidore.

Hostimentum est aequamentum, unde et hostes dicti sunt, qui ex aequa causa pugnam ineunt. Plautus . . . Compare Festus 102 *hostimentum* beneficii pensatio, Placidus 12 *hostiae* autem *aequae*, ab *hostimento*, i. e. *aequamento*; Servius A. 2 156 (Dan.) *hostia* vero victima, . . . unde *hostimentum* aequationem. One of the passages from Plautus quoted by Nonius is also cited by Servius A. 4 124 on the word *hostis*. With these passages should also be compared the fuller note of Festus 270, *redhostire*, referre gratiam; Novius in Lupo, Accius . . . nam et hos-

tire pro *aequare* posuerunt, Ennius in Cresphonte, 'audi, atque auditis *hostimentum* adiungito,' etc.

P. 4. The note on *capulum* should be compared with Paulus 61 and Servius A. 6 222, who quotes the same passage from the *Miles* of Plautus.

P. 5. *Temulenta* est ebriosa, dicta a temeto, quod est vinum, quod attemptet. Plautus Aulularia . . . Festus 364 on *temetum* quotes the same line from the Aulularia. Compare further Gellius 10 23 1, Donatus Andr. 1 4 2, Placidus 83, Isid. 10 271.

P. 6. *Exercitum* dicitur fatigatum. Plautus, Sallust, etc. Paulus 81 *exercitus* et militum copia dicitur, et homo multis negotiis exercitus.

Pellices a Graeco vocabulo . . . quasi *πᾶλλαξ*, etc. Comp. Gellius 4 3 3, who quotes a *lex Numae* in illustration. The note may come from Verrius Flaccus, for Paulus 222 has the same quotation.

Calvitur dictum est frustratur, etc. The word is quoted from the Twelve Tables by Festus 313.

P. 8. *Nautea*. The gloss in Nonius is illustrated by quotations from Plautus, and so is that of Paulus 165 on the same word. Compare also Placidus 68, *nautea*, aqua coriis foetida, in qua corium maceratur.

Caperare est rugis frontem contrahere et asperare, tractum a caprorum frontibus crispis. Plautus Epidico . . . Varro Eumenidibus, 'quin mihi caperatam tuam frontem, Strobile, omititis.' The last quotation may have suggested the form of the gloss in Paulus 48, *caperatum*, rugosum, a cornuum caprinorum similitudine dicitur. Comp. Placidus 29.

P. 9. *Examussim* dicitur examine ad regulam vel coagmentum: est enim amussis regula fabrorum, quam architecti, cum opus probant, rubrica inlinunt. Plautus—Varro . . . The substance of this gloss is the same as that of the note of Sisenna quoted by Charisius p. 198; but it may have come to Nonius through Verrius Flaccus. Paulus 80 *examussim*, regulariter; *amussis* enim regula fabrorum est, vel ut alii volunt ferramentum quo in poliendo utuntur. The same note recurs in Placidus 12, and 37.

Mutus onomatopoea est incertae vocis, quasi mugitus. Isidore 10 169 *mutus* eo quod ei vox non est nec sermo nisi mugitus.

Focula dicta sunt nutrimenta: unde et *foculare* dicitur, ut fovere Plautus Persa . . . Paulus 85 *focus fomenta focillationes*

foculi a fovendo, id est calefaciendo, dicta sunt. Comp. Servius (Dan.) A. 11 211, Servius A. 12 118 = Isidore 20 10 1.

P. 10. *Bardum* est vi propria ingenio tardum. Nam Graeci *βραδύς* tardos dicebant. Homerus . . . Plautus . . . Paulus 34 *bardus*, stultus, a tarditate ingenii appellatur. Caecilius 'audacem nimisque bardum barbarum.' Trahitur autem a Graeco, quod illi *βραδύς* dicunt. Compare Placidus 14.

Inlex et *exlex* est qui sine lege vivit. Plautus . . . Lucilius . . . Varro . . . Caecilius . . . Sisenna. Paulus 113 *inlex* producta sequenti syllaba significat qui legi non paret. *Inlex* correpta sequenti syllaba significat *inductor*, ab inliciendo. Plautus 'Esca est meretrix, pectus *inlex*.' Nonius 447 makes this distinction between *inlex* and *inlix*, illustrating from Plautus.

Lurcones dicti sunt a lurchando; *lurcare* est cum aviditate cibum sumere. Lucilius . . . Pomponius . . . Plautus . . . Varro. Paulus 120 *lura* os cullei vel etiam utris, unde *lurcones* capacis gulae homines et bonorum suorum consumptores.

P. 11. *Concenturiare* est colligere, dictum a centuriis quae ad suffragia conveniebant. Plautus . . . Terentius . . . Placidus 27 *concenturiat*, instruit, ordinat; dictum a centurionibus qui milites ordinant.

P. 12. *Exsules* dicuntur extra solum. Vergilius . . . So Terentius Scaurus p. 28 (Keil), Servius A. 3 11, Placidus 39, Isidore 5 27 28.

P. 13. *Haustra* proprie dicuntur rotarum cadi, ab hauriendo; sicuti Graece *ἄντλια*. Lucretius lib. V 'ut fluvios versare rotas atque haustra videmus.' Isidore 20 15 1 s. v. *rota* seems to have followed the same authority as Nonius; after quoting the same line of Lucretius, he says *haustra* autem, *i. e.* rota, ab haurienda aqua dicta.

Veterina animalia dicuntur omnia quae vehere quid possunt. Lucretius . . . Paulus 369 *veterinam* bestiam Cato appellavit a vehendo, etc.

Crepera res proprie dicitur dubia, unde et *crepusculum* dicitur lux dubia, et senes decrepiti dicti, in dubio vitae constituti. *Creperum* bellum, anceps et dubium. Lucretius . . . Accius . . . Lucilius . . . Pacuvius . . . Plautus . . . Varro . . . The same explanation, and the same reference to *crepusculum* and *decrepitus*, may be found in Paulus 52, 71. Compare Varro L. L. 6 5, 7 77, Servius A. 2 268, Placidus 24, Isidore 5 31 7, 10 74.

P. 14. *Vitulantes* veteres gaudentes dixerunt, dictum a bonae vitae comodo ; sicuti nunc qui est in summa laetitia, *vivere* eum dicimus. Naevius Lycurgo 'ut in venatu vitulantes ex suis,' etc. The derivation given by Paulus 369 (it does not follow that he has preserved the real opinion of Verrius) is from *vitulus*, though in the line which he quotes from Ennius 'is habet coronam vitulans victoria' the first syllable is long. Varro L. L. 7 107, who also quotes Naevius, derives from *vitula*.

P. 15. *Grumus* dicitur agger, a congerie dictus. Accius Oenomao. Paulus 96 *grumus* terrae collectio, minor tumulo.

Torrus. Quoted by Servius A. 12 298 as used by Ennius and Pacuvius.

P. 16. *Expectorare* est extra pectus eicere. Accius . . . Ennius. Paulus 80 *expectorat*, ex pectore eicit. Quintilian 8 3 31 veteres ne *expectorat* quidem timuerunt, et sane eiusdem notae est *exanimat*. Quintilian and perhaps Verrius may have been referring to the line of Ennius quoted by Nonius, 'tum pavor sapientiam omnem mi exanimato expectorat.'

Lactare est inducere vel mulcere, velle decipere. Accius . . . Pacuvius . . . Caecilius . . . Varro . . . Cicero. Paulus 117 *lacit*, in fraudem inducit. Inde est *allicere* et *laccessere*, inde *lactat illecat delectat oblectat*. Donatus Andr. 4 1 24 *lactasses* pro duxisses, oblectasses, induxisses . . . unde et *oblectare* dicitur. Placidus 59 *lactatus*, inductus, captus.

P. 17. The notes on *strena* and *adulatio* may be compared, but only generally, with those in Festus 313, Paulus 21.

Manducones, qui et *manduci* sunt et *mandones*, edaces. Pomponius . . . Lucilius . . . Varro. Paulus 128 *manduci* effigies in pompa antiquorum inter ceteras ridiculas formidolosasque ire solebat magnis malis ac late dehiscens, et ingentem dentibus sonitum faciens, de quo Plautus ait 'quid si ad ludos me pro manduco locem,' etc. So Placidus 68.

Exdorsuare, dorso nudare. Plautus Aulularia, 'Tu Machaerio, Congrum, murenam exdorsua, quantum potes.' Paulus 79 *exdorsua*, dorsum confringe : alii nudare.

P. 18. *Rumen* dicitur locus in ventre quo cibus sumitur, et unde redditur ; unde et ruminare dicitur. Pomponius Prostibulo . . . Paulus 270 *rumen* est pars colli qua esca devoratur, unde *rumare* dicitur quod nunc *ruminare*. Comp. Donatus Ad. 5 8 27, Servius A. 8 90, Isidore 11 1 59.

Rutrum dicitur a rodendo. (Is not Mercier right in conjecturing *ruendo*?) Pomponius . . . Lucilius . . . Varro. Paulus 263 *rutrum* dictum quod eo harena eruitur.

Nebulones et *tenebriones* dicti sunt qui mendaciis et astutiis suis nebulam quandam ac tenebras obiciant; aut quibus ad fugam et furta haec erant accommodata et utilia. Pomponius . . . Lucilius . . . Afranius . . . Varro. Festus 165 *nebulo* dictus est, ut ait Aelius Stilo, qui non pluris est quam nebula, aut quia non facile perspicui possit qualis sit. Donatus Eun. 2 2 38 *nebulonem*, vel furem, quia nebulas obiciat, vel mollem ut nebulam, vel inanem et vanum, ut nebula est. Comp. Acron on Horace Epist. 1 2 28.

P. 19. *Truam* veteres a terendo, quam nos deminutive *trullam* dicimus, appellari voluerunt. Pomponius Pannuceatis . . . Titinius Setina . . . "cocus magnum ahenum, quando fervit, paula confutat trua." It is difficult to resist the impression that the note of Paulus 9 (*truam* quoque vocant *quo permovent coquentes exta*") was based on the line of Titinius.

P. 20. *Corporare* est interficere, et quasi corpus solum sine anima relinquere. Ennius . . . Accius . . . Placidus 29 *corporato*, vulnerato.

P. 21. *Cernuus* dicitur proprie inclinatus, quasi quod terram cernat. Lucilius . . . Vergilius . . . Varro de Vita P. R. lib. I. . . . Servius A. 10 894 *cernuus* dicitur equus qui cadit in faciem, quasi in eam partem qua cernimus. Unde et pueri quos in ludis videmus ea parte qua cernunt stantes cernui vocantur, ut etiam Varro in Ludis Theatralibus docet.

Stricturae dicuntur proprie scintillae quae de ferro ferventi eunt, aut quod stricte emittuntur, id est celeriter, aut quod oculos sui fulgore praestringant. Vergilius . . . Lucilius . . . The latter derivation is given by Pliny 34 143, who is copied by Isidore 16 21 3. [In 19 10 1 Isidore gives a different etymology. J. H. O.]

Quiritare est clamare, tractum ab iis qui Quirites invocant. Lucilius . . . Nigidius . . . Donatus Ad. 2 1 1 veteres *quiritari* dicebant Quirites conclamare.

Caries est vetustas vel putrilago; unde *cariceum* veteres dixerunt. Lucilius . . . Turpilius . . . Afranius. Isidore 17 6 28 *caries* putredo lignorum, etc.

P. 22. *Capronae* dicuntur comae quae ante frontem sunt, quasi a capite pronae. Lucilius. Paulus 48 *capronae* equorum iubae in frontem devexae, dictae quasi a capite pronae. Placidus 26 *capronas*, iubas equorum.

Gliscit est congelascit et colligitur, vel crescit, vel ignescit. Turpilius . . . Accius . . . Pacuvius . . . Sallustius . . . Vergilius . . . Cicero. Paulus 98 *gliscere* crescere est : comp. Festus 278 s. v. *reglescit*. Servius A. 12 9 *gliscit* crescit . . . [Veteres *gliscit* incremento ignis ponebant, etc.]

P. 23. *Sagae* mulieres dicuntur feminarum ad libidinem virorum indagatrices, unde et *sagaces* canes dicuntur ferarum vel animalium quaesitores. Lucilius . . . Turpilius. Festus 321 *sagaces* appellantur multi ac sollertis acuminis. Afranius in Brundisina . . . Lucretius lib. II . . . *Sagacem* etiam canem dixit, 'invictus canis atque sagax et viribus fretus.' *Saga* quoque dicitur mulier perita sacrorum, et *sagus* sapiens, producta prima syllaba, forsitan propter ambiguitatem evitandam.

Lapit significat obdure facit, et lapidem facit. Pacuvius Periboea 'lapit cor cura, aerumna corpus conficit.' Paulus 118 *lapit*, dolore adficit.

Munes apud veteres dicebantur . . . consentientes ad ea quae amici velint. Pacuvius Duloreste . . . Sallustius . . . Lucilius. Paulus 143 *munem* significare certum est officiosum, unde e contrario *immunis* dicitur qui nullo fungitur officio : comp. Serv. A. 12 559, Nonius 137 s. v. *munia*, Plautus Mercatore 'dico eius pro meritis gratum me ac munem fore.'

Petulantia dicta est a petendo. M. Tullius de Republica lib. IV. Festus 206 *petulantes* et *petulci* etiam appellantur qui protervo impetu et crebro petunt laedendi alterius gratia. Vergilius . . . Lucretius . . . Afranius. Comp. Servius G. 4 10 (=Isidore 10 231), and Isidore 10 213.

Procacitas a procando vel poscendo : unde et *proci* dicti sunt matrimoniorum petitores . . . Cicero . . . Terence . . . Livius Andronicus. Paulus 224 *procare* poscere, unde *procaces* meretrices ab adsidue procando, et *proci* uxorem poscentes in matrimonium. So again 225, 249. Comp. Donatus Hec. 1 2 84, Servius A. 1 536, Placidus 76, Isidore 10 214.

Kalendarum vocabulum proprium Varro complexus est. De Vita P. R. lib. I, 'Itaque kalendis kalabantur, id est vocabantur, et ab eo kalendae appellatae, quod est tractum a Graecis, qui καλεῖν vocare dixerunt.' Paulus 225 *procalare* provocare, ex Graeco καλεῖν, i. e. voco : unde *kalendae calumnia* et *caculae* et *calatores*. Compare Servius A. 8 654 on *curia Calabra*.

P. 24. *Ignominia* est nominis nota. M. Tullius de Republica lib. IV . . . Lucilius. Isidore 5 26 25 *ignominia* eo quod desinat

habere honestatis nomen is qui in aliquo crimine deprehenditur. Dicta autem est ignominia quasi sine nōmine, sicut ignarus sine scientia, sicut ignobilis sine nobilitate.

Fidei proprietatem exemplo manifestavit M. Tullius de Republica lib. IV, '*fides* enim nomen ipsum mihi videtur habere cum fit quod dicitur.' Isidore 5 24 17 nān *fides* dicta eo quod fiat. 10 98 *fidelis* pro eo quod ab eo fit id quod dicit.

P. 25. *Seditionis* proprietas a M. Tullio manifestata est in libro de Republica VI, 'eaeque dissensio civium, quod seorsum eunt alii ad alios, seditio dicitur.' The same note, illustrated by the same quotation, is given by Servius (Dan.) A. 1 149, Isidore 5 26 11.

Catax dicitur quem nunc coxonem vocant. Lucilius . . . Paulus 45 *catax*, claudus.

Silones superciliis prominentibus dicti, significatione manifesta. Varro γυνῶθι σεαυτῶν . . . I have argued in the Transactions of the Oxford Philological Society (1879-80) that *silones* ought to be corrected into *cilones*. *C* and *s* are constantly confused in manuscripts, and notably so in the Harleian MS. of Nonius. I do not see how *silo* can mean a man with prominent eyebrows. If *cilones* be right, compare Paulus 43, *chilo* dicitur cognomento a magnitudine labrorum; *cilo* sine aspiratione, cui *frons et eminentior*, ac dextra sinistraque veluti recisa videtur. See further Caper Orth. p. 97 Keil, and Placidus 25.

Compernes dicuntur longis pedibus. Lucilius . . . Better Paulus 41, *compernes* nominantur homines genibus plus iusto coniunctis.

P. 26. *Lingulae* dicuntur verbosi. Varro Papia papae . . . Paulus 117 *lingulaca* genus piscis, vel mulier argutatrix.

Rabulae litigiosi, a rabie dicti. Varro Papia papae . . . Paulus 272 *rabula* dicitur in multis intentus negotiis peritusque ad radendum (rapiendum?) quid auferendumque, vel quia est in negotiis agendis acrior, quasi rabiosus.

P. 27. *Strabones* sunt *strabi* quos nunc dicimus. Varro Flaxtabulis, περὶ ἐπαρχιών, 'multi enim, qui limina intrarunt integris oculis, strabones sunt facti' . . . Lucilius . . . Compare Pliny 11 150, Acron and Porphyrio on Horace S. 1 3 44.

Exterminatum est praeter terminos missum. Lucilius . . . Cicero. Isidore 10 87 *exterminatus* ab eo quod sit extra terminos suos eiectus.

Exodium est finis, a Graeco tractum, quasi ἐξω τῆς ὁδοῦ, etc. Illustrated by three quotations from Varro's *Saturae*, in two of which the phrase *ad exodium* occurs. Paulus 80 *exodium*, exitum;

Placidus 9 *ad exodium*, ad finem vel terminum. [In the first example from Varro the Harleian MS. has κώνειον, *exodium*; should we not read κώνειον *ad exodium*? J. H. O.]

Putus est dictus a putando (so the Harleian). Plautus Pseudolo 'purus putus est ipse.' Varro Hecatombe . . . Prometheo . . . Nam et rationes ea causa *putari* dictae sunt quotiens ex his fraudis aut falsi aut mendacii aut iniqui aliquid separatur. Et ipsum namque dubitantes cum dicimus *pulo*, significamus nos in rebus incertis et obscuris falsis opinionibus fieri ambiguos. This is a test passage as bearing on the relation between Gellius and Nonius. Gellius 7 5 discusses the words *putus* and *putare*, mainly in reference to the phrase *argenti puri puti*, occurring in an ancient treaty between Rome and Carthage. He quotes the phrase also from the *Alexander* of Ennius, and the *dis παῖδες οἱ γέροντες* of Varro. The gist of the notes in Gellius and Nonius is much the same, but in the instances he quotes Nonius is entirely independent of Gellius. The common authority may well have been Verrius Flaccus, for Paulus and Festus (216, 217) have the following note: *putus* antiqui dicebant pro *puro*, unde *putatae* vites et arbores, quod decisis impedimentis remanerent purae. Aurum quoque putatum dici solet, id est expurgatum, et ratio putata, id est pura facta. Instances are given from Ennius and Plautus. It will be observed that the original note of Verrius must have covered the ground occupied both by Gellius and Nonius, in respect both of its statements and its illustrations. The same note, or parts of it, may be found in Paulus 108 s. v. *imputatum*. Donatus And. 2 6 11, Ad. 5 3 10, Servius (Dan.) A. 8 522, and Isidore 17 5 32.

P. 28. *Compedes* non a pedibus dictae, sed ab impedimento. Varro Prometheo . . . Flaxtabulis . . . Parmenone . . . Sesquiulixe. The theory repudiated by Nonius is represented by Placidus 16 and Isidore 5 27 7.

Eduilia . . . Afranius Privigno. Placidus 40 *edulia*, cibus vel esca, ab edendo dicta.

P. 29. *Merenda* dicitur cibus qui post meridiem datur. Afranius Fratriis . . . Paulus 123 *merendam* antiqui dicebant pro prandio, quod scilicet medio die caperetur. Fuller notes on this word are given by Isidore 20 2 12, 20 3 3.

Calces a calcando, quod est nitendo, dictae sunt, non a calcitrando; nam de omnibus pedibus et de hominum et universorum animantium dici potest. Nam sunt calces extrema pars pedum terrae proxima. Vergilius lib. V . . . X . . . Servius A. 5 324 *calcem* dicimus

unde terram calcamus: ergo non proprie dixit *calcem calce terit*, etc. Isidore 11 1 114 *calcis* prima pars plantae; a callo illi (illo?) nomen impositum quo terram calcamus, etc.

P. 29-30. The notes on *mediocritas* and *modestia* may be compared roughly with those in Isidore 10 172, 168.

P. 30. *Antes* sunt quadraturae, unde et *antae* dictae sunt quadrae columnae. Vergilius Georgicorum lib. II, 'iam canit effectos extremus vinitor antes.' Paulus 16 *antes* sunt extremi ordines vinearum. Unde etiam nomen trahunt *antae*, quae sunt latera ostiorum. Compare Servius and Philargyrius on G. 2 417.

Camerum, obtortum; unde et *camerae*, tecta in curvitatē formata. Vergilius Georgicorum lib. III. Paulus 43 *camera* et *camuri* boves a curvatione ex Graeco κῆμνη dicuntur. Comp. Philargyrius G. 3 55, Isidore 15 8 5, Macrobius Sat. 6 4 23.

Immunis dicitur sine officio, sine munere. Vergilius Georgicorum lib. IV . . . Cicero Philippica I. Paulus 109, *immunis*, vacans munere, aliquotiens pro improbo ponitur, ut apud Plautum, 'immune est facinus.' Compare further Servius A. 12 559, Scholia Bobiensia Pro Sest. 57 (p. 306 Orelli), Philargyrius G. 4 244, Isidore 10 140, notes which are all apparently ultimately to be referred to Verrius Flaccus.

Dirum est triste, infensum, et quasi deorum ira missum. Vergil . . . Cicero De Senectute. Paulus 69, *dirus*, dei ira natus. So Servius A. 6 373, Isidore 10 75.

Exordium est initium; unde et vestis *ordiri* dicitur cum instituitur detexenda. Vergil . . . Cicero . . . Lucilius. Festus 185 *ordiri* est rei principium facere, unde et togae vocantur exordia (?). Isidore 19 29 7 *ordiri* est texere.

P. 31. *Sudum* dictum est quasi semiudum, ut est aër post pluvias serenus et liquidus. Vergil . . . Plautus . . . Lucilius. Servius A. 8 529 *sudum* est quasi subudum, serenum post pluvias . . . [Alii *sudum* semiudum volunt dici, cum per nubes ad nos perveniat solis ictus non integer.] Philargyrius G. 477 *sudum* est serenum, subumidum; proprie autem *sudum* pars serena inter nubes, quasi semiudum. Festus 294 *sudum* Verrius ait significare sub[udum]. Sed auctorum omnia exempla poscunt ut su]dus significet . . . *sine udo*, ut se[curus sine cura].

Inritare dictum est proprie provocare, tractum a canibus, qui cum provocantur, irriunt. Lucilius . . . Terence . . . Vergil . . . Sallust . . . Plautus . . . Varro. Festus 101 *hirrire*, garrire, quod genus vocis est canis rabiosae. Donatus And. 3 4 18

inritatus, commotus, ira provocatus, ut in Phormione. Ducitur autem verbum a canibus, qui restrictis dentibus hanc litteram *R* inritantur. Ad. 2 4 18 *inritari* proprie canes dicuntur. Lucilius de littera *R*, '*inritata* canes quod homo quam planius dicit.' As this line of Lucilius, and a line out of the Phormio, are quoted by Nonius, it is reasonable to suppose that the notes of Donatus and Nonius are derived from the same source.

P. 32. *Arcanum* dicitur secretum vel absconditum, quod quae in arca sunt, celata sint et abscondita. Vergilius Aeneidos lib. IV . . . lib. I. Paulus 16 *arcani* sermonis significatio trahitur sive ab arce . . . sive ab arca, in qua quae clausa sint tuta manent, cuius ipsius origo ab arcendo pendet. Servius A. 1 262 *arcana* secreta. Unde et arca et arx dictae. Isidore 20 9 2 *arcanum*, id est secretum, unde ceteri arcentur.

Tormina genus morbi, dicti quod dolore torqueat. Cicero Tusculanarum lib. II. Isidore 4 6 14 *ileos* dolor intestinorum . . . Hi et *torminosi* dicuntur ab intestinorum tormento.

Monumenti proprietatem a monendo M. Tullius exprimendam putavit, ad Caesarem Epistola II . . . Vergilius lib. V. Paulus 139 *monere* . . . sic monimenta quae in sepulcris. Comp. Servius A. 3 486, Isid. 15 11 1.

Rivales dicti sunt quasi in unum amorem derivantes. Terentius in Eunuch. Donatus Eun. 5 8 42 *rivales* . . . facta translatione nominis a feris bestiis, quae sitientes cum ex eodem rivulo haustum petunt, in proelium contra se invicem concitantur. Sic Cicero pro Caelio, 'sin erit ex eodem fonte rivalis.' Placidus 79 *rivales*, qui de uno amore discedunt.

Gestire significat laetum esse; dictum a gesticulis facilioribus (felicioribus?). Terentius in Eunuch. . . Vergilius Georgicorum lib. I. Paulus 96 *gestit* qui subita felicitate exhilaratus nimio corporis motu praeter consuetudinem exultat. Servius G. 1 387 *gestire* est laetitiam suam corporis habitu significare. So more fully Donatus Eun. 3 5 7, who quotes the line from the first Georgic.

Involare est inruere, insilire; aut a volatu, aut a vola, id est media manu, dictum. Terentius Eunuch. . . Lucilius lib. XXX. Servius A. 3 233 *involare* dicimus intra volam tenere, etc. 6 198 *vola* dicitur media pars sive pedis sive manus. Paulus 370 s. v. *volae vestigium*, palma manus *vola* dicta.

P. 33. *Segne* . . . sine igni . . . Vergil . . . Cicero. So Velius Longus in the Verona Scholia A. 4 149, Isidore 10 247. Paulus 338 derives the word from *sine nitendo*.

P. 34. *Interpolare* est immittere et interponere . . . et est tractum ab arte fullonum, qui poliendo diligenter vetera quaeque quasi in novam speciem mutant. Cicero . . . Plautus. Isidore 19 22 23 *interpola* vestis illa dicitur, quae dum sit vetus ad novam speciem recuratur.

Everriculum genus est retis piscatorii, a verrendo dictum, vel quod trahatur, vel quod, si quid fuerit piscium nactum, everrat. Cicero. Paulus 78 *exverrae* sunt purgatio quaedam domus, ex qua mortuus ad sepulturam ferendus est, etc. Servius A. 1 59 *verrere* est trahere, a rete quod verriculum dicitur. Compare Isidore 19 5 3, Servius G. 1 142.

P. 35. *Angina* genus morbi, eo quod angat; et Graece *συνάγχη* appellatur. Lucilius lib. XXX. Paulus 8 . . . faucium dolor angina vocatur. Plautus, 'vellem me in anginam vorti, quo huic aniculae fauces praeoccuparem.' The same line of Plautus is quoted by Servius G. 3 497.

Arquatus morbus dictus qui regius dicitur, quod arcus sit concolor de virore, vel quod ita stringat corpora ut in arcum ducat. Lucilius . . . Varro. Isidore 4 8 13 *icteris* Graeci appellant a cuiusdam animalis nomine, quia sit coloris fellei. Hunc morbum Latini arcuatum, a similitudine caelestis arcus.

Privum est proprium unius cuiusque; unde et res privata. Lucilius lib. XXX . . . Idem. lib. I. Paulus 226 *privos privasque* antiqui dicebant pro singulis. Ob quam causam et *privata* dicuntur quae unius cuiusque sint: hinc et *privilegium* et *privatus*. Gellius 10 20 4 on the word *privilegium*: quia veteres *priva* dixerunt quae nos *singula* dicimus. Quo verbo Lucilius in primo saturarum libro usus est, etc. Nonius, it will be observed, adds a quotation from Lucilius which is not in Gellius. Acron Hor. S. 2 5 11 *privum* est quod unius cuiusque proprium est et alterius non est . . . unde et *privilegium*, ut hoc Plautinum indicat, 'exite et ferte fustes privos in manu.'

Fratrum proprietatem Nigidius acutissime dixit; 'frater est,' inquit, 'dictus quasi fere alter.' = Gellius 13 10 4. Paulus 90 *frater* a *φρίτην*, vel quod est fere alter.

P. 36. *Depilati* dictum rarefacti. Lucilius lib. XXIX, 'Gnatho, quid actum est? Depilati omnes sumus.' Paulus 204 *pilat* . . . pro detrahit pilos, a quo *depilati*.

P. 37. *Aqua intercus*, hydropum morbus; quasi aqua inter cutem. Lucilius . . . Cicero. Placidus 60 *intercus*, hydrops.

Mallas veteres, molles appellari voluerunt, a Graeco, quasi *μαλακός*. (So the Harleian MS.) Lucilius lib. XXVII. Porphyrio Hor. S. 1 2 25 sub *Malthini* nomine quidam Maecenatem suspicantur significari; ab re tamen nomen finxit, *maltha* enim *μαλακός* dicitur. Paulus 135 *malta* dicitur Graece pix cum cera mixta.

Portorium dicitur merces quae portitoribus datur. Lucilius lib. XXVII. Festus 237 had a note on *portorium* which is now mutilated.

Sedulo significat sine dolo. Lucilius lib. XXVII. So Donatus Ad. 1 1 25, 3 3 59, Servius (Dan.) A. 2 374 = Isidore 10 247; comp. *ib.* 244.

P. 38. *Versipelles* dicti sunt quolibet genere se commutantes. Lucilius . . . Plautus. Isidore 10 278 *versipellis* eo quod in diversa vultum et mentem vertat. Inde et versutus et callidus.

Capital dictum est capitis periculum. Plautus . . . Lucilius. Paulus 48 *capital*, facinus quod capitis poena luitur.

Clandestino est abscondite. Lucilius lib. XXVI. Placidus 23 *clandestina* res, occulta.

P. 39. *Eliminare*, extra limen eicere. Pacuvius . . . Pomponius . . . Ennius . . . Accius. Quintilian 8 3 31 memini iuvenis admodum inter Pomponium et Senecam etiam praefationibus esse tractatum, an *gradus eliminat* in tragoedia dici oportuisset. Placidus 39 *eliminare*, extra limen proferre, vel publice secretum quid dicere.

Vituperare dictum est vitio dare, tamquam culpa vel displicentiae. Terentius Andria. Donatus And. Prol. 8 *vituperare* est mala vitio dare et etiam bona.

Pilare dictum est ut *plumare*, pilis vestiri. Afranius . . . Novius. Paulus 204 *pilat*, pilos habere incipit.

P. 40. *Rabere* dictum est a rabie. Varro, Idem Attii quod Titii, 'quid est, *quid latras, quid rabis*, quid vis tibi'? Caecilius . . . Paulus 272-3 *ravidus* a rabie, qui morbus caninus est. Catullus, 'ravidus furor animi.'

Tintinnire dicitur sonare; unde et tintinnacula sunt appellata. Afranius Vopisco, 'tintinnire ianitoris impedimenta audio. Nigidius lib. XVII (XVIII the Harleian MS.) Festus 364 *tintinnare* est apud Naevium . . . et apud Afranium, 'ostiario impedimenta tintinnire audio.' Comp. Isidore 3 21 13.

Verminari positum torqueri, a vermibus, quod facile se torqueant. Pomponius. Festus 375, *vermina* dicuntur dolores corporis cum

quodam minuto motu quasi a vermibus scindatur. Hic dolor Graece *σπρόφος* dicitur.

Infabre, foede, ut est adfabre, pulchre. Pacuvius Niptris. Paulus 28 adfabrum, fabre factum.

P. 41. *Reserare*, aperire, a sera dictum, etc. Festus 282 has a fragment on *resero* illustrated from Pacuvius.

Tergiversari, fallere et dicta mutare. Et est quasi tergum vertere, ut ait Plautus Amphitruone . . . M. Tullius de Officiis. Isidore 10 271 *tergiversator* quod animum quasi tergum vertat huc et illuc.

Prudentiam a providendo dictam dilucide ostendit M. Tullius in Hortensio, etc. Isidore 10, 201 *prudens*, quasi porro videns.

P. 42. *Occationem* ab occaecatis seminibus, qua id efficitur, dici M. Tullius voluit, de Senectute, etc. Comp. p. 61, *occationes* proprietas his indiciis aperitur. Varro de Re Rustica lib. I, 'et postea occare, id est comminuere, ne sit glaeba, quod ita occidunt, occare dictum.' Serenus 'Occatio occaecatio est.' Festus 181, *occare* et *occatorem* Verrius putat dictum ab occaedendo, quid caedit grandes globos terrae; cum Cicero venustissime dicat ab occaecando fruges satas. Both etymologies are given by Isidore 17 2 4.

Verniliter pro adulatorie, a vernis, quibus haec vivendi ars est. Caecilius Venatore. Placidus 84 *vernilis*, subdolos et malus et servilis.

Pecuniosorum et *locupletium* proprietatem aperuit M. Tullius de Republica lib. II, a pecore pecuniosos, et a possessionibus locorum locupletes appellatos adserens; 'multaeque dictione ovium et boum, quod tunc erat res in pecore et locorum possessionibus, ex quo pecuniosi et locupletes vocabantur.' Paulus 119 *locupletes*, locorum multorum domini. Isidore 10 155, 209 refers to the same passage of Cicero as that quoted by Nonius. Compare further, Servius E. 1 33, Isidore 16 18 4.

P. 43. *Vernas* veteres appellabant qui vere sacro fuerant nati . . . Plautus . . . Lucilius. Festus 372 *vernae* qui in villis vere nati . . . et tunc rem divinam instituerit Marti Numa Pompilius pacis concordiaeve obtinendae gratia inter Sabinos Romanosque, etc.

Concinnare est facere, ut Plautus Amphitruone . . . Recte autem *concinere* et consentire intellegi potest, quasi concanere, etc. This note is evidently in a confused state, but some light may be thrown upon it by Paulus 38, *concinnare* est apte componere, *concinere* enim convenire est. It would appear from this that Verrius

must in some way have connected the two words. Compare further Placidus 27, *concinatus* factus. A similar note recurs in Nonius p. 90.

Viritim.: Paulus 378 *viritim* dicitur dari quod datur per singulos viros.

P. 44. *Blatis* et blateras, confingis, aut incondite et inaniter loqueris [aut a Graeco βλάξ] aut a balatu. Plautus. The words in brackets I have introduced from Paulus 34: blaterare est stulte et praecipide loqui, quod a Graeco βλάξ originem ducit. Compare Placidus 15, Acron Hor. S. 2 7 35.

Percontari, diligenter inquirere. Plautus . . . Et est proprietas verbi ab eo tracta quod vada in fluminibus contis exquiruntur. Festus 214 *percunctatio* pro interrogatione dicta videtur ex nautico usu, quia conto pertemptant cognoscuntque navigantes aquae altitudinem. Ob quam causam ait Verrius etiam secundam syllabam per *o* solere scribi. So Donatus Hec. 1 2 2.

Cerriti et larvati male sani, et aut Cereris ira aut larvarum incurratione animo vexati. Plautus. Paulus 54, *cerritus*, furiosus: 119 *larvati* furiosi et mente moti, quasi larvis exterriti. Acron Hor. S. 2 3 277 *cerriti* proprie dicuntur qui a Cerere percussi sunt: so Servius A. 7 377.

P. 45. *Cassum* veteres inane posuerunt. Et arbitrandum est eius verbi proprietatem magis ab araneorum cassibus dictam, . . . non, ut quibusdam videtur, quasi *quassum*. The etymology repudiated by Nonius is adopted by Servius (Dan.) A. 2 85.

Propriam corvorum vocem *crocitum* veteres esse voluerunt. Plautus in Aulularia, 'simul radebat pedibus terram, et voce crocibat sua.' Paulus 53 *crocatio* corvorum vocis appellatio. (Müller suggests *crocitio*. The Harleian MS. of Nonius here reads originally *crocchitum* and *croccibat*; assuming the spelling with the double consonant correct, it would be easy for *croccire* to be corrupted into *crocare*.)

Sublevit significat inlusit et pro ridiculo habuit . . . Plautus. Placidus 79 *sublevit* subiunxit, a liniendo (surely *subunxit*, a liniendo.)

Investes dicuntur impuberes, quibus propter teneram aetatem nulla pars corporis pilat. Hoc et Aeneidos lib. VIII videtur sensisse Vergilius, 'aurea caesaries ollis atque aurea vestis.' So too Servius on the passage (A. 8 659). Paulus 368 *vesticeps* puer qui iam vestitus est pubertate; e contra *investis* est qui necdum pubertate vestitus est. Placidus 58 *investem*, impuberem, sine barba.

P. 46. *Febris* proprietatem a ferviditate morbi vel mali, ut a calendo calorem, Varro Andabatis aperiendam putat. So Isidore 4 6 2, Servius G. 3 458.

P. 47. *Exporrectum*, extentum; porrectum enim est tentum, id est, porro iactum. Varro Endymionibus, 'quare si in somnum recideris, ἀπὸ πόνου (so Bücheler) eris iterum exporrectus.' Is this note corrupt, and made up out of two, one of which was on *experrectus* and the other on *exporrectus*? Paulus 80 has two notes: *experrectus* est qui per se vigilare coepit, *expergitus* ab alio excitatus: and a little below, *exporgere*, porro agere, exporrigere. On p. 79 he connects *experrectus* with *porrigo*.

Torculum, quod usu *torcular*, dictum quod intortum laticem vitis vel oleae exprimat. Varro. So Isidore 15 6 7 s. v. *torcular*.

Cingulum a cingendo . . . Varro Gerontodidascalo, 'novus maritus tacitulus taxim uxoris solvebat cingulum.' Paulus 63 *cingulo* nova nupta praecingebatur, quod vir in lecto solvebat, etc.

P. 48. *Silicernium* pessime intellegentes ita posuisse Terentium putant quod incurvitate silices cernat senex. *Silicernium* est proprie convivium funebre quod senibus exhibetur. Varro Meleagris. Donatus Ad. 4 2 48 gives as alternative derivations *silentes cernere* and *silicem cernere*. Paulus 295 *silicernium* erat genus farcinis, quo fletu (?) familia purgabatur. Dictum autem *silicernium* quod cuius nomine ea res instituebatur, is iam silentium cerneret. Caecilius Obolostate, 'credidi *silicernium* eius me esse esurum.'

Elixum, quicquid ex aqua mollitur vel decoquitur, nam *lixam* aquam veteres dixerunt, etc. Paulus 76 *elix* a liquore dicta. Isidore 20 2 22 *elixum* eo quod in aqua sola decoquitur. *Lixa* enim aqua dicitur, ab eo quod sit soluta, etc.

Parochus a Graeco tractum est nomen, quod vehicula praebeat: ὀχήματα enim Graece, Latine vehicula appellantur. Varro. Acron Hor. S. 1 5 45 *parochi* genus officii qui solent peregrinis salem et ligna praebere, et significat publicum cursum. Vel *parochi* sunt qui solent legatis causa rei publicae iter facientibus necessaria ministrare, publici muliones.

P. 49. *Trossuli*, equites Romani, dicti sunt torosuli (so I think we should read after the first hand of the Harleian MS.) Varro. Paulus 367 *trossuli* equites dicti quod oppidum Tusculorum Trossulum sine opera peditum ceperint.

Cetarii genus est piscatorum quod maiores pisces capit, dictum ab eo quod cete in mari maiora sunt piscium genera. Vergil . . . Varro. So Donatus Eun. 2 2 25, Placidus 22.

P. 50. *Lingulacae*, locutuleiae, a procacitate linguae et loquendi proprietatem trahunt. Plautus. Paulus 117 (quoted above).

Fures significationem habere a *furvo* . . . quod per obscuras atque atras noctes opportuna sit eis mali effectio . . . Varro ostendit *Rerum Divinarum* lib. XIV . . . Homerus, κλέπτη δέ τε νυκτὸς ἀμείνω. Gellius 1 18 4 quotes the same passage of Varro (which is rightly given in the Harleian MS. from the *Rerum Divinarum*) more fully than Gellius, but does not give the line of Homer. The derivation of *fur* from *furvus* may also be found in Servius G. 3 407, A. 9 350, Placidus 47, Isidore 5 26 18.

Ventorum proprietates, etc. This note is an abridgment from one which is given in a fuller form by Gellius 2 22 and Isidore 13 11. Nonius again, however, shows his independence of Gellius by quoting passages of Homer which are not in the latter's note.

P. 51. *Peni*, vel *penoris* (so the Harleian MS.), etc. Gellius 4 1 illustrates the forms and meanings of this word at great length from Q. Scaevola and other jurists. Servius A. 1 703 has a note which gives the pith of Gellius's remarks, but adds instances from Horace, Plautus, and Persius.

Laevum significari veteres voluerunt quasi a levando. Vergilium quoque sub hac ostentatione posuisse veteres putant (so Harl.). Georgicorum lib. IV 'si quem Numina laeva sinunt, auditque vocatus Apollo.' Ennius *Annalium* lib. III, 'olli de caelo laevum dedit inclutus signum.' Gellius 5 12 13 gives the opposite interpretation of *laevus* in the line from Vergil; Ennius he does not quote at all. Servius G. 4 6 agrees with Nonius. See further Servius A. 2 54, 693; 9 631.

Rudentes ea causa sapientissimi dictos volunt, quod funes, cum vento verberentur, *rudere* existimentur; atque hunc sonum proprium funium, non asinorum putant. Festus 265 *rudentes* vestes nauticae, et asini cum voces mittunt. Comp. Isidore 19 4 1.

Infesti proprietatem hanc esse Nigidius voluit, quasi nimium festinantis ad scelus vel ad fraudem. The note of Nigidius is given in full by Gellius 9 12 6. In like manner the following note of Nonius on *maturare* is given fully from Nigidius by Gellius 10 11.

Lictoris proprietatem a ligando dictum vetustas putat; ita enim carnificis officium antiquitas fungebatur. M. Tullius pro Rabirio. Gellius 12 3 gives the same explanation as Nonius, quoted from Valgius Rufus, and a different one from Tiro. Paulus 115, *lictores* dicuntur quod fasces virgarum ligatos ferunt. Hi parentes magistratibus delinquentibus plagas ingerunt.

P. 52. The note on *soror*=Gellius 13 10, where Nigidius is quoted on *frater*. It may therefore come from Nigidius.

Lues a rebus solvendis proposita. Licinius Macer Annalibus lib. II. Paulus 120 *lues* est diluens usque ad nihil, tractum a Graeco λύειν. Comp. Isidore 4 6 19. Placidus 60 *lues*, solves.

The following note on *humanitas* is given more fully by Gellius 13 7, but differently worded, Gellius having no mention of *comitas*.

Ador frumenti genus quod epulis et immolationibus sacris pium putatur, unde et *adorare*, propitiare religiones, potest dictum videri. Varro . . . Vergil. Paulus 3 and Isidore 17 3 6 connect it with *edo*.

The following note on *facies*=Gellius 13 20, but Gellius gives the quotations in a different order. With the substance of the note may be compared also Isidore 11 1 33, Donatus Eun. 2 3 5, Servius A. 6 560. The next (p. 53), on *vestibulum*, is virtually identical with that in Gellius 16 5, but can hardly be borrowed from it, as Nonius has a passage from the *De Oratore* of Cicero which Gellius has omitted. The note on *vescus* in the same chapter of Gellius is undoubtedly taken ultimately from Verrius Flaccus, and this may also be the case with that on *vestibulum*. The various views of the ancient scholars on this word may also be found in Servius A. 6 273, 2 469, Isidore 15 7 2.

Bidentes qui existimant ob eam causam oves a Vergilio dictas quod duos dentes habeant, pessime ac vitiose intellegunt; nam nec duos dentes habent, et hoc quidem genus monstri est. Nonius proceeds to quote Pomponius and Laberius on *bidens*, and Nigidius on *bidental*. Hyginus apud Gell. 16 6, whose note corresponds closely in substance with that of Nonius, does not quote Laberius, and cites Nigidius on *bidentes*, not on *bidental*. Paulus 33 says *bidental* dicebant quoddam templum, quod in eo bidentibus hostiis sacrificaretur. *Bidentes* autem sunt oves duos dentes longiores ceteris habentes. Isidore 12 1 9 *bidentes* vocant eo quod inter octo dentes duos altiores habent: compare further Acron Hor. Od. 3 27 13, A. P. 171, Servius A. 4 57, 6 39. The original note may have come either from Hyginus or from Verrius.

P. 54. The note on *fenus* is given more fully in Gellius 16 12 5: the substance of it is from Verrius: see Paulus 86 *fenus* et *feneratores* et lex de credita pecunia fenebris a fetu dicta, quod crediti nummi alios pariunt, et apud Graecos eadem res τόκος dicitur: so *ib.* 94. The following one upon *recepticius servus* is stated by Gel-

lius from the work of Verrius *De obscuris Catonis*: as a fact it is quoted from the *De Verborum Significatu* by Festus 282. Again Nonius cannot be borrowing from Gellius, as he has a quotation from Cicero *De Oratore* which Gellius knows nothing of.

Siticines. This note is preserved in a fuller form by Gellius 20 2.

Iumentum a iungendo veteres dictum putant, *g* littera in eo nomine attrita. Nam et *vectabulum* dicunt quod nunc vehiculum dicitur. A curious misunderstanding; Gellius 20 1 28 *iumentum* quoque non id solum significat quod nunc dicitur, sed *vectabulum* etiam, quod adiunctis pecoribus trahebatur, veteres nostri iumentum a iungendo dixerunt. Surely it is impossible here that Nonius had the note of Gellius before him. He seems to think that *vectabulum* stands to *vehiculum* as *iug-mentum* to *iumentum*.

P. 55. Nonius defines the word *arcera*, and illustrates it from Varro. Gellius 20 1 29 defines it in the same way, but does not quote any illustration. Paulus 15, *arcera* genus plaustris est modici quo homo vectari possit.

Tropaei significantiam propriam Varro Bimarco ostendit; 'ideo fuga hostium Graece vocatur τροπή. Hinc spolia capta, fixa in stipitibus, appellantur *tropaea*.' So Servius A. 10 775, Isidore 18 2 3.

Luxum, id est vulsum et loco motum, quod nunc *luxatum* ignari latine dicimus. Inde *luxuria*, quia a recta vivendi via sit exclusa et eiecta. Paulus 119, *luxa* membra e suis locis mota et soluta, a quo *luxoriosus*, in re familiari solutus. 120 *luxantur* . . . *i. e.* luxuriantur. So Isidore 10 160.

Culinam veteres coquinam dixerunt, non ut nunc vulgus putat. Varro . . . Plautus. Acron Hor. S. 1 5 38 *culina* dicta est coquina quia ibidem di penates colantur, etc. Isidore 20 10 1 ab igne colendo *culinam* antiqui dixerunt. This is Varro's etymology as quoted by Nonius.

P. 56. *Petauristae* a veteribus dicebantur qui saltibus vel schemis levioribus moverentur, et haec proprietas a Graeca nominatione descendit, ἀπὸ τοῦ πέτασθαι. Varro Epistola ad Caesarem . . . Idem de Vita Populi Romani. Festus 206 *petauristes* Lucilius a petauro appellatus existimare videtur, cum ait 'sicut mechanici cum alto exilure petauro.' At Aelius Stilo quod in aere volent, etc.

P. 57. *Curiam* a cura dictam Varro designat, de Vita Populi Romani lib. II (so, not III, the Harleian MS). Paulus 119 *curia* locus est ubi publicas curas ferebant, etc. So Isidore 15 2 28.

Legionum proprietatem a dilectu militum, etc. So Isidore 9 3 46. *Enixae*: for this note comp. Placidus 37.

Remulco trahes dictum quasi molli et leni tractu ad progressum mulcere. Sisenna Historiarum lib. II. Paulus 279 *remulco* est cum scaphae remis navis magna trahitur. Isidore 19 4 8 illustrates the word from Valgius.

P. 58. *Agilem*, celerem, ab agendo. Sisenna Historiarum lib. III. Isidore 10 6 *agilis* ab agendo aliquid celeriter, sicut docilis.

Expediti et *impediti* ex una proprietate habent vocabuli causam, aut exsolutis pedibus aut inligatis. Sisenna Historiarum lib. IV. Donatus And. 3 5 11, *impeditus* proprie est qui ita pedes habet inligatos ut progredi non possit.

Testudines sunt loca in aedificiis camerata, ad similitudinem aquatilium testudinum, quae duris tergoribus sunt et incurvis. Vergil . . . Sisenna. Compare Servius A. 1 505, Isidore 15 8 8.

Adolere verbum est proprie sacra reddentium, quod significat votis vel supplicationibus numen auctius facere, ut est in iisdem *Macte esto*. Vergil. Servius A. 1 704 *adolere* proprie est augere, etc.

P. 59. *Accensi* genus militiae est administrantibus proximum. Varro Rerum Humanarum lib. XX. Paulus 18 *accensi* dicebantur qui in locum mortuorum militum subito subrogabantur, dicti ita quia ad censum adiciebantur.

Nefarius from *far* (quo scelerati uti non debeant). So Isidore 10 188, both notes coming from Varro.

Mansuetum dictum est quasi manu suetum (*mansuetum* Harl.), quod omnia quae sunt natura fera manuum permulsione mitescant. Unde Vergilus, etc. Paulus 132 *mansuetum*, ad manum venire solitum. Alii aiunt *mansuetum* dictum neque et misericordia maestum, neque ex crudelitate saevum, sed modestia temperatum.

P. 60. *Rotundum* a rota dictum est, etc. Isidore 20 12 1 *rotundum* a rota vocatum.

Inepti proprietatem Cicero de Oratore lib. II patefacit; 'quem enim nos *ineptum* vocamus, is mihi videtur ab hoc nomen habere quod non sit aptus.' Isidore 10 144 *ineptus* apto contrarius est, quasi *inaptus*.

P. 61. *Deversoria* dicta sunt hospitia, a devertendo. Cicero De Oratore lib. II. Isidore 15 3 10, *diversorium* dictum eo quod ex diversis viis ibi conveniatur.

Heredii proprietatem indicat Varro De Re Rustica lib. I, 'bina iugera, quod a Romulo primum divisa viritim, quae heredem se-

querentur, heredium appellantur.' Paulus 99 *heredium*, praedium parvulum. Placidus 52 *herediolum*, possessiunculum.

Legumina Varro de Re Rustica lib. I dicta existimat quod non secentur, sed quod legantur. Isidore 17 4 1 *legumina* a legendo dicta, quasi electa.

Porcae agri, quam dicimus, significantiam Varro designat De Re Rustica lib. I, 'qua aratrum vomere lacunam striam facit, sulcus vocatur. Quod est inter duos sulcos, elata terra, dicitur *porca*, quod ea seges frumentum porricit.' Accius Parergorum lib. I, 'bene proscissas cossigerare ordine porcas, bidenti ferro rectas deruere.' *Porcae* sunt signa sulcorum quae ultra se iaci semina prohibent: *porcere* enim, prohibere, saepius legimus. Festus 218 *porcae* appellantur rari sulci, qui ducuntur aquae derivandae gratia, dicti quod porcant, id est prohibeant aquam frumentis nocere. Paulus 15 *porcet* dictum ab antiquis quasi porro arcet. Placidus 74 *porcam*, terram quae inter sulcos est elata.

P. 62. *Fracescere*, tamquam friari, et putrefieri vetustate. Varro, De Re Rustica lib. I. Paulus 90 *fracebunt*, displicebunt. Placidus 44 *fracebunt*, sordebunt, displicebunt, dictum de fracibus, qui sunt stillicidia sterquilini.

Calonum . . . proprietas haec habetur (so Harl.), quod ligna militibus sumministrent; *καλα* enim Graeci ligna dicunt, ut Homerus, ἐπὶ δὲ ξύλα καλ' ἐπέθεντο. The same account of the word is given by Servius A. 1 39. Porphyrio Hor. Epist. 1 14 42. Paulus 63 somewhat differently: *calones* militum servi dicti quia ligneas clavas ferebant, quae Graeci *καλα* vocant. Is quoque qui huiusmodi telo utitur *clavator* appellatur. In another place (225) he derives it from *calare*: so Porphyrio Hor. S. 1 2 44.

Conticinium, noctis primum tempus, quo omnia quiescendi gratia conticescunt. Isidore 5 31 8=Placidus 70, *conticinium* est quando omnia silent, *conticescere* enim silere est. Comp. Servius (Dan.) A. 3 587.

Delibratum, decorticatum, ut *deartuatum*, per artus discissum. Paulus 73 *delubrum* . . . delibratum, id est decorticatum.

P. 63. *Grumae* sunt loca media, in quae directae quatuor congregantur et conveniunt viae. Est autem *gruma* mensura quaedam, qua fixa viae ad normam (*lineam*, Harl.) deriguntur, ut est agrimensorum et talium. Ennius . . . Lucilius. Paulus 96 *gruma* appellatur genus machinulae cuiusdam, quo regiones agri cuiusque cognosci possunt.

Luculentum, pulchrum et bonum et perspicuum ; dictum a luce. Licinius Macer . . . Plautus Cornicularia. Paulus 120 *luculentus* a luce appellatus. Isidore 10 154 *luculentus* ab eo quod sit lingua clarus et sermone splendidus.

P. 64. *Convicium* dictum est quasi e vicis iocum, qui, secundum ignobilitatem loci, maledictis et dictis turpibus cavillentur. Paulus 41 *convicium* a vicis, in quibus prius habitatum est, videtur dictum, vel immutata littera quasi convocium.

Propages est series et adfixio continua vel iuge ducta. *Pages* enim compactio, unde *compages*, et *propagare*, id est genus iuge longe mittere. Paulus 227 *propages* progenies a propagando, ut faciunt rustici cum vitem vetulam supprimunt ut ex ea una plures faciant.

P. 65. *Aequor* ab aequo et plano, etc. So Isidore 13 12 1 and elsewhere, Servius A. 2 69, G. 1 50, 469.

Maeniana ab inventore eorum Maenio dicta sunt, unde et columna Maenia. Cicero Academicorum lib. IV. Festus 134 *Maeniana* appellata sunt a Maenio censore, qui primus in foro ultra columnas tigna proiecit, quo ampliarentur superiora spectacula.

Natrices dicuntur angues natantes. Cicero . . . Lucilius. Isidore 12 4 25 *natrix* serpens aquam veneno inficiens . . . de quo Lucanus 'et natrix violator aquae.'

P. 66. *Manum* dicitur clarum ; unde etiam *mane*, post tenebras noctis, diei pars prima ; inde Matuta, quae Graece Δευκοθέα. Nam inde volunt etiam deos *Manes* manes appellari, id est bonos et prosperos . . . Inde *immanes* non boni, ut saepe. Paulus 122 *matrem Matutam* antiqui ob bonitatem appellabant, et *maturum* idoneum usui, et *mane* principium diei, et inferi di *manes*, ut suppliciter appellati boni essent, et in carmine Saliari Cerus manus intellegitur creator bonus. So ib. 125, 147: 157-8 he gives an etymology from *manare* (compare Varro L. L. 6 4). For a further version of the note see Servius A. 3 63, and compare also Isidore 5 30 14, 8 11 100, 10 139.

Fodicare est fodere, a fodiendo dictum. Cicero. Hence we may perhaps emend Paulus 84 *fodare* fodere, into fodicare fodere.

Praeficae dicebantur apud veteres quae adhiberi solerent funeri, mercede conductae, ut et flerent et fortia facta laudarent. Plautus in Frivolaria . . . Lucilius . . . Varro. Paulus 223 *praeficae* dicuntur mulieres ad lamentandum mortuum conductae, quae dant ceteris modum plangendi quasi in hoc ipsum praefectae. Naevius. . . . Plautus, it should be observed, is quoted on the same page.

Compare further Servius A. 6 216, 9 486, Acron Hor. A. P. 431. In this case the note of Varro de Lingua Latina (7 70) corresponds far more closely than usual with that of Festus.

P. 67. *Proletarii* dicti sunt plebei, qui nihil reipublicae exhibeant, sed tantum prolem sufficient. Cato . . . Cassius Hemina. . . . Varro. Paulus 226 *proletarium* capite census, dictum quod ex his civitas constet, quasi prolis progenie; idem et *proletanei*. Gellius in his note on the word (16 10) gives instances different from Nonius.

Prosapies generis longitudo, dicta a prosupando aut proserendo. Cato. Festus 225 *prosapia* progenies; id est porro sparsis et quasi iactis liberis, quia *supare* significat iacere et dissicere.

P. 68. *Optiones* in cohortibus qui sunt honesti gradus, ut optatos, quod est electos, et adoptatos, quod adscitos, Varro de Vita Populi Romani lib. III existimat appellari: 'referentibus centurionibus et decurionibus adoptati in cohortes subibant, ut semper plenae essent legiones; a quo optiones in turmis decurionum et in cohortibus centurionum appellati.' Festus 184 *optio* est optatio, sed in re militari optio appellatur is quem decurio aut centurio optat sibi rerum privatarum ministrum. 198 *optio* qui nunc dicitur, antea appellabatur accensus. Is adiutor dabatur centurioni a tribuno militum, etc. See further Donatus Eun. 5 8 27, Isidore 9 3 41.

The following notes in this book of Nonius, then, stand in a more or less close relation to notes in Paulus, and may therefore perhaps be referred ultimately to Verrius Flaccus.

P. 1, senium. 3, velitatio, hostimentum. 4, capulum. 5, temulenta. 6, exercitus. 8, nautea, caperare. 9, examussim, focula. 10, bardus, inlex, lurco. 13, veterinus, creperus. 14, vitulans. 15, torrus(?), grumus. 16, exspectoro, lacto. 17, strena(?), adulatio(?), manduco. 18, exdorsua, rumen, rutrum, nebulo. 19, trua. 22, capronae, glisco. 23, saga, lapit, munes, petulantia, procacitas, Kalendae(?). 25, valgus, catax, cilo(?), compernis. 26, lingulaca, rabula. 27, exodium, putus. 29, merenda. 30, antes, camerum, immunis, dirus, exodium. 31, sudus, irritare. 32, arcanum, monumentum, gestire. 34, everriculum(?). 35, angina, privus. 36, depilati, frater. 37, portorium(?). 38, capital. 39, pilare. 40, rabere, tintinnire, verminari, infabre. 41, reserare(?). 42, occatio, locuples. 43, verna, concinnare, viritim. 44, blatero, percontari, cerriti. 45, croccitum, investis. 47, exporrectum, experrectum(?), cingulum. 48, silicernium, elixum. 49, trosuli. 50, lingulacae. 51, rudentes. 52, lictor(?), lues(?), ador(?). 53, bidentes, fenus.

54, recepticius, arcera. 55, luxus. 56, petaurista. 57, curia, remulco. 58, adolere, accensi. 59, mansuetum (?). 61, heredium, porca. 62, calones. 63, gruma, luculentus. 64, convicium, propages. 65, Maeniana. 66, manus, fodicare (?), praefica. 67, proletarii, prosapias, optio.

The following notes cannot be referred to Verrius Flaccus, but have parallels in Gellius, the commentators of the fourth century, Placidus, and Isidore, and may therefore be regarded as coming from the same sources as those corresponding notes:

P. 3, Phrygiones. 6, pellices, calvitur. 9, mutus. 11, concen-
turio. 12, exsul. 13, haustum. 14, Avernus, extorris. 15, torrus.
17, deliro. 20, corporare. 21, cernuus, caries. 24, ignominia,
fides. 25, seditio. 26, strabo. 27, exterminatus. 28, edulia. 29,
calces, mediocritas. 30, modestia. 32, tormina, involare. 33,
segnis. 34, interpolare. 35, arquatus. 37, aqua intercus, maltha,
sedulo. 38, versipellis, clandestino, elimino. 39, vituperare. 41,
tergiversator, prudens. 45, cassus, sublevit. 46, febris. 47, tor-
cular. 48, parochus. 49, cetarii. 50, fures, venti. 51, penus,
laevus, infestus, maturare. 52, soror, humanitas, facies. 53, ves-
tibulum. 54, siticines. 55, iumentum, tropaeum, culina. 57,
enixae. 58, agilis, impediti, testudo. 59, nefarius. 60, rotundus,
ineptus, deversorium. 61, legumen. 62, conticinium. 65, natrix.

HENRY NETTLESHIP.